

EVROPSKI NADZORNIK ZA VARSTVO PODATKOV

Povzetek mnenja Evropskega nadzornika za varstvo podatkov o učinkovitem izvrševanju v digitalnem gospodarstvu in družbi

(Celotno besedilo tega mnenja je na voljo v angleščini, francoščini in nemščini na spletišču Evropskega nadzornika za varstvo podatkov (ENVP) www.edps.europa.eu)

(2016/C 463/09)

Za spletne storitve je obdelava osebnih podatkov nepogrešljiva. V strategiji za enotni digitalni trg EU se priznava potencial podatkovno vodenih tehnologij in storitev kot katalizatorja gospodarske rasti. Tovrstne storitve prek interneta so postale odvisne od pogosto prikritega sledenja posameznikom, ki se na splošno ne zavedajo narave in obsega tega sledenja. Prevladujoča podjetja na teh trgih lahko novim udeležencem onemogočijo konkuriranje pri dejavnostih, ki bi bili lahko v prid pravicam in interesom posameznikov, ter vsilijo nepošteno pogoje, ki nezakonito izkoriščajo potrošnike. Zaradi vse večjega očitnega neravnovesja med ponudniki spletnih storitev in potrošniki se lahko zmanjšajo možnosti izbire, inovacij in kakovost varstva zasebnosti. Poleg tega se lahko zaradi tega neravnovesja dejanska cena – v smislu razkritja osebnih podatkov – poveša veliko bolj, kot bi se lahko pričakovalo na popolnoma konkurenčnih trgih.

ENVP je leta 2014 izdal predhodno mnenje o zasebnosti in konkurenčnosti v dobi velikih podatkov. Opazili smo težnjo, da se pravila EU o varstvu podatkov, varstvu potrošnikov ter izvrševanju protimonopolnega prava in nadzoru nad združitvami podjetij kljub očitnim sinergijam, kot so preglednost, odgovornost, izbira in splošna blaginja, uporabljajo nepovezano. Zato smo začeli razpravo o tem, kako bi se lahko cilji in standardi EU uporabljali celoviteje. V tem novem mnenju je navedeno, da je strategija za enotni digitalni trg priložnost za povezan pristop, hkrati pa je to mnenje tudi posodobitev predhodnega mnenja iz leta 2014 ter vsebuje nekatera praktična priporočila za institucije EU o tem, kako naj to stanje popravijo. V mnenju je obravnavana vse večja zaskrbljenost, da bi lahko koncentracija na digitalnih trgih škodila interesom posameznikov kot oseb, na katere se nanašajo podatki, in potrošnikov.

Institucije in organi EU ter nacionalni organi morajo pri izvajanju zakonodaje EU podpirati pravice in svoboščine, navedene v Listini EU o temeljnih pravicah. Več teh določb, vključno s pravico do zasebnosti in varstva osebnih podatkov, svobode izražanja in nediskriminacije, je ogroženih zaradi normativnega ravnanja in standardov, ki zdaj prevladujejo v kibernetnem prostoru. EU ima že zdaj zadostna orodja za odpravo izkrivljanj trga, ki delujejo v nasprotju z interesi posameznika in družbe na splošno. Številne prakse na digitalnih trgih lahko kršijo dva ali več veljavnih pravnih okvirov, od katerih vsak temelji na ideji „pravičnosti“. Tako kot številne študije v zadnjih mesecih pozivamo k več dialoga, učenju iz izkušenj in celo sodelovanju med regulatorji ravnanja v digitalnem okolju. Poudarjamo tudi, da mora EU tudi na spletu, ne samo zunaj njega ustvariti pogoje, v katerih lahko uspevajo pravice in svoboščine iz Listine.

V tem mnenju se zato priporoča ustanovitev digitalne klirinške hiše za izvrševanje v digitalnem sektorju EU, tj. prostovoljne mreže regulativnih organov za izmenjavo informacij, ki bi potekala prostovoljno in v okviru omejitev njihovih zadevnih pristojnosti, o morebitnih zlorabah v digitalnem ekosistemu ter najučinkovitejšem načinu za njihovo odpravo. Kot dopolnilo k temu, bi bilo treba pripraviti smernice o tem, kako bi lahko regulatorji dosledno uporabljali pravila, ki varujejo posameznika. Priporočamo tudi, naj institucije EU z zunanjimi strokovnjaki preučijo možnost oblikovanja skupnega območja, prostora na spletu, v katerem bi lahko posamezniki v skladu z Listino vzpostavljali sodelovanje, ne da bi jim pri tem kdo sledil. Priporočamo tudi posodobitev pravil o tem, kako bi organi za varstvo zasebnosti na internetu, osebnih informacij in svobode izražanja bolje uporabljali nadzor nad združevanjem podjetij.

I. ODPRTJE RAZPRAVE

1. Ozadje in zgradba tega mnenja

V našem predhodnem mnenju o zasebnosti in konkurenčnosti v dobi velikih podatkov iz leta 2014 (v nadaljnjem besedilu: predhodno mnenje) so se primerjali pravni okviri EU za varstvo podatkov, konkurence in potrošnikov, pri čemer je

bilo ugotovljeno, da na področju digitalnih trgov obstaja nekaj očitnih sinergij⁽¹⁾. Za institucije EU smo predložili nekaj poskusnih priporočil, ki so bila po delavnici, ki jo je junija 2014⁽²⁾ gostil ENVP, izpopolnjena, med drugim:

1. bolje razumeti „vrednost“ osebnih podatkov na digitalnih trgih in pregledati pristope k tržni analizi, zlasti za tiste spletne storitve, ki se oglašujejo kot „brezplačne“, z retrospektivno ali naknadno analizo učinka odločb o izvrševanju;
2. preučiti, kako tehnologije za boljše varovanje zasebnosti spodbujati kot konkurenčno prednost;
3. pregledati zakonodajo EU in pomembnost za digitalne trge 21. stoletja;
4. preučiti praktične ukrepe za sodelovanje med organi, vključno s tesnejšim dialogom in skupnimi preiskavami.

VI. SKLEPNA UGOTOVITEV

Človekove pravice so bile zasnovane kot sredstvo, s katerim bi bili posamezniki zavarovani pred vmešavanjem države. Protimonopolno pravo ima korenine v političnih odločitvah, namenjenih preprečevanju zlorabe moči zaradi monopolnega položaja v korist celotne družbe. Pravice potrošnikov so se pojavile kot branik pred objestnimi trgovci.

Možnosti, ki jih nudijo veliki podatki pri povečanju produktivnosti in povezljivosti, bi morali spremljati zaščitni ukrepi za varstvo velikih podatkov. EU se je v zadnjih letih izkazala kot dobra voditeljica pri prizadevanjih za pospešitev tekme za doseg vrha, kar zadeva standarde zasebnosti v digitalnem okolju. Splošna uredba o varstvu podatkov zagotavlja primerjalno merilo za varovanje osebnih podatkov v digitalnem gospodarstvu. Za digitalno gospodarstvo in družbo, ki temeljita na vrednotah EU, lahko EU naredi še veliko več s pomočjo orodij, ki zagotavljajo, da bodo proizvodi in storitve prijazni do zasebnosti in krepili temeljne pravice. Okrepljena preglednost, poštena obravnava, učinkovita izbira, odsotnost omejevanja dostopa do trga za modele, ki ne sledijo posameznikom – vse to so popolnoma združljivi cilji, ki se medsebojno dopolnjujejo.

Strategija za enotni digitalni trg je prava priložnost za EU, da si usklajeno prizadeva za te cilje. Bistvenega pomena je učinkovito izvrševanje veljavnih pravil prava EU. Verjamemo, da bodo pomemben korak naprej pomenila naša priporočila o ustanovitvi digitalne klirinške hiše za izvrševanje ter o celovitejšem pristopu h koncentraciji in promociji skupnega območja, temelječega na vrednotah EU. V času, ko se zakoni o varstvu podatkov in zasebnosti po svetu kar množijo, bi to morala biti podlaga za pospešeno vzpostavljanje povezav z drugimi regijami po svetu, ki bi omogočila več dialoga in tesnejše sodelovanje z vsemi državami, ki se spopadajo z istim digitalnim izzivom.

To pa še ni zadnja beseda v tej razpravi. ENVP namerava še naprej prispevati k razpravam ter pomagati pri odpravljanju nepovezanosti, ki ovira zaščito interesov in pravic posameznika.

V Bruslju, 23. septembra 2016

Giovanni BUTTARELLI

Evropski nadzornik za varstvo podatkov

⁽¹⁾ Predhodno mnenje ENVP o zasebnosti in konkurenčnosti v dobi velikih podatkov, medsebojna povezanost varstva podatkov, konkurenčnega prava in varstva potrošnikov v digitalnem gospodarstvu, marec 2014.

⁽²⁾ „Poročilo o delavnici o zasebnosti, potrošnikih, konkurenci in velikih podatkih, 2. junij 2014“; <https://secure.edps.europa.eu?EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/consultation/Big%20data>.